

Článek je výstižným obrazem situace v Evropě. Jeho autorem je francouzský generál, náčelník Vojenského štábu Evropské unie genpor. Jean-Paul Perruche. Článek byl v anglickém znění uveřejněn v rakouském časopise Truppendienst, Bundesheer, 1/2006. České znění je zkráceno.

Vojenský štáb Evropské unie (EUMS – European Union Military Staff) plní úkoly včasné výstrahy, strategického plánování a hodnocení situace a plní důležitou úlohu v rozvoji evropské bezpečnostní a obranné politiky.

Vojenský štáb Evropské unie se pět roků od svého zřízení stále více zabývá řešením dynamického rozvoje evropské bezpečnostní a obranné politiky. To je v souladu s evropskou bezpečnostní strategií a dokazuje, že vojenský štáb Evropské unie je stále výkonnější, aktivnější a účinnější a dokazuje také, že usiluje o užší integraci s civilními partnery.

Pracovní nástroj

Vojenský štáb Evropské unie v souvislosti s přípravou pro požadavky příštích let zvýší počet svých důstojníků a občanských pracovníků ze 148 na přibližně 200 osob. Tento rozvoj je výsledkem rychlého nárůstu operačních aktivit Evropské unie a zřízení civilně/vojenské plánovací skupiny ve vojenském štábu Evropské unie.

Postavení a poslání

Evropská rada (EC – European Council) v Nice v prosinci 2000 pro posílení politické kontroly a strategického řízení zřídila nové stálé politické a vojenské orgány při Radě Evropské unie (CEU – Council of the European Union), nazývané též Rada ministrů EU (CM – Council of Ministers).

Tyto nové orgány jsou:

- ❑ politický a bezpečnostní výbor (PSC – Political and Security Committee),
- ❑ vojenský výbor Evropské unie (EUMC – EU Military Committee),
- ❑ vojenský štáb Evropské unie (EUMS – EU Military Staff) složený z vojenských a civilních odborníků a podřízený sekretariátu rady členských států.

Politický a bezpečnostní výbor se schází na úrovni velvyslanců jako přípravný orgán pro Radu Evropské unie. Jeho hlavní úlohou je sledovat mezinárodní situaci a napomáhat při definování politiky v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně společné evropské bezpečnostní a obranné politiky (ESDP – Common European, Security and Defence Policy). Připravuje reakci Evropské unie na krize a vykonává politickou kontrolu a strategické řízení.

Vojenský výbor Evropské unie je nejvyšším vojenským orgánem zřízeným u Rady EU. Je složen z „šéfů obrany“ členských států, kteří jsou zpravidla zastupováni stálými vojenskými představiteli. Poskytuje politickému a bezpečnostnímu výboru rady a doporučení ve všech vojenských otázkách Evropské unie. Vojenský výbor Evropské unie a politický a bezpečnostní

výbor jsou podporovány výborem pro civilní aspekty výbor pro civilní aspekty krizového plánování EU (CIVCOM - Committee for Civilian Aspects of Crisis Management), který poskytuje informace, návrhy a doporučení a vyjadřuje svůj názor na civilní otázky řešení krizí pro potřebu politického a bezpečnostního výboru.

Úloha a úkoly

Vojenský štáb plní úkoly včasné výstrahy, znalosti situace a strategického plánování v rámci řešení krizí mimo území Evropské unie. Proto je odpovědný za úkoly udržování míru, za úkoly bojových sil při řešení krizí (včetně utváření míru) a za další úkoly stanovené evropskou bezpečnostní strategií, jako společné odzbrojovací operace a podpora třetích zemí při boji proti terorismu a reformě bezpečnostního sektoru. K úkolům vojenského štábu Evropské unie patří také stanovení evropských a mnohonárodních sil, jakož i uplatňování politiky a rozhodnutí vojenského výboru Evropské unie.

Úloha a úkoly vojenského štábu EU mají některé zvláštní charakteristiky. Na jedné straně je vojenský štáb EU nedílnou součástí generálního sekretariátu Rady EU a přímo podřízen generálnímu tajemníkovi. V generálním sekretariátu jsou dvě civilní ředitelství zabývající se otázkami evropské bezpečnosti a obranné politiky (ředitelství VIII pro otázky obrany a ředitelství IX pro řešení civilních krizí a koordinaci). Na druhé straně vojenský štáb Evropské unie působí pod vojenským řízením vojenského výboru EU, jemuž je podřízen. Přestože se toto uspořádání může jevit jako složité, zajišťuje důležitou vazbu mezi ozbrojenými silami členských států a Radou EU.

Vojenský štáb EU poskytuje nezbytnou vojenskou expertizu pro interní práci v Evropské unii tím, že zajišťuje možnost včasné výstrahy pro tento účel. Plánuje, hodnotí a předkládá doporučení týkající se koncepce řešení krizí a všeobecné vojenské strategie a realizuje rozhodnutí vojenského výboru EU. Podporuje vojenský výbor EU při hodnocení situace a ve vojenských otázkách strategického plánování v celém rozsahu vojenských operací vedených Evropskou unií, a to buď s využitím prostředků a možností NATO, nebo bez něho.

Operace. Evropská bezpečnostní a obranná politika se rozvíjela pozoruhodnou rychlostí. Vedle několika civilních úkolů a podpůrných funkcí vedla Evropská unie od roku 2003 tři vojenské operace v rámci evropské bezpečnostní a obranné politiky. Plánování a sledování těchto operací bylo náročné, avšak přineslo nově zřízenému vojenskému štábu EU hodnotné zkušenosti. Štáb poskytl vojenské rady pro koncepcce řešení krizí vojenskými operacemi, zpracoval nezbytné varianty vojenské strategie a navrhl jejich priority a zpracoval vojenská doporučení pro operační plánovací dokumenty, které byly připraveny příslušnými operačními veliteli, tj. koncepcí operací, počáteční přehled požadavků, operační plán a pravidla zasazení. Kromě těchto plánovacích úkolů personál štábu byl zasazen k plnění expertních úloh anebo k poskytnutí překlenovacích možností.

Možnosti. Vojenský štáb EU napomáhá dotyčným členským státům při zpracování, hodnocení a revizi cílových možností, čímž zajišťuje souhlas s procesem obranného plánování NATO a bere v úvahu plánovací proces Partnerství pro mír (PfP - Partnership for Peace) podle dohodnutých postupů. Vojenský štáb EU v souvislosti možnostmi pracuje v úzké koordinaci s Evropskou obrannou agenturou (EDA - European Defence Agency), založenou v r. 2004.

Dalším úkolem vojenského štábu EU je navazovat vhodné vztahy se Spojenými národy a jinými mezinárodními organizacemi, zvláště Africkou unií (AU - African Union). Pro-

střednictvím svého civilně-vojenského oddělení uskutečňuje plánování strategického zasazení podle požadavků generálního tajemníka, vysokého komisaře nebo politického a bezpečnostního výboru. Civilně-vojenské oddělení napomáhá při zpracování doktrín pro civilně-vojenské operace a připravuje koncepce a postupy pro operační středisko Evropské unie.

Civilně-vojenské oddělení, přestože se dosud nachází ve fázi rozvoje, již úspěšně podporovalo plánování civilního úkolu v rámci evropské bezpečnostní a obranné politiky v Acehu, čímž byly prokázány možnosti úzké civilně-vojenské spolupráce.

Současný rozvoj

Dohoda o bezpečnostní strategii Evropské unie z prosince 2003 zahájila druhou vlnu rozvoje evropské bezpečnostní a obranné politiky, jakož i vojenského štábu EU. Definováním bezpečnostních hrozeb, strategických cílů a politických důsledků došlo k ujasnění úrovně úsilí a zaměření evropské bezpečnostní a obranné politiky.

Aby Evropská unie dosáhla vyšší účinnosti při řešení krizí, musí být výkonnější, aktivnější a soudržnější a musí více spolupracovat s partnery.

Vyšší výkonnost

V odpovědi na nutnost dosáhnout vyšší výkonnosti byly definovány nové cíle pro vojenské možnosti.

Počáteční hlavní cíl (HG - Headline Goal) definovaný v Helsinkách v roce 1999 byl logickým výsledkem poznatků získaných během konfliktů na Balkáně v devadesátých letech. Jeho kvantitativní úkoly byly zvoleny tak, aby bylo dosaženo možnosti intervence na úrovni sboru (60 000 vojáků), který by mohl být zasazen do šedesáti dnů na dobu až jednoho roku.

Hlavní cíl byl provázen „Akčním plánem posílení evropských vojenských schopností“ (ECAP - European Capabilities Action Plan). Tento plán byl sestaven tak, aby splňoval požadavky možností uvedené ve čtyřech vojenských situacích („scénářích“) zpracovaných vojenským štábem EU a schválených patnácti členskými státy: prevence konfliktů, evakuace vlastních státních příslušníků, vynucená separace bojujících stran a humanitární pomoc.

Počáteční „Hlavní cíl z Helsinek z roku 2003“ (Helsinki Headline Goal 2003) připravil cestu pro „Hlavní cíl 2010“ (HG 2010), který znamenal počátek nového stadia a doplnil kvalitativní kritéria pro zvýšení výkonnosti. Podle „Hlavního cíle 2010“ musí být možno vojenské kontingenty členských států zasadit společně, tyto kontingenty musejí být na válčišti interoperabilní a musí být možno je zásobovat.

Vojenský štáb EU nyní zpracovává požadavky vojenských možností pro různé situace uvedené v „Hlavním cíli 2010“. Potom budou požadavky uvedeny do souladu s příspěvky členských států. Budou přijata zvláštní opatření pro nápravu zjištěných nedostatků. V oblasti rozvoje možností bylo důležitým krokem ke zvýšení výkonnosti zřízení Evropské obranné agentury. Budou se zvyšovat intenzita a význam již existující spolupráce mezi vojenským štábem EU a Evropskou obrannou agenturou.

Pro zvýšení možností je také nutno přijmout širší spektrum úkolů. Z tohoto důvodu byly rozšířeny vojenské úkoly definované ve Smlouvě o Evropské unii (TEU - Treaty of European Union), takže zahrnují společné odzbrojovací operace, podporu třetích zemí bojujících proti terorismu a reformu bezpečnostního sektoru. Je nezbytná další práce pro definování vedení takových operací.

Vyšší aktivita

Úsilí o dosažení vyšší aktivity překračuje zvýšený počet operačních aktivit. Evropská unie musí být schopna vést včasné, rychlé a v případě potřeby mohutné intervence a zabezpečovat několik operací současně.

Budování bojových skupin rychlé reakce (rapid response battle groups) patří do tohoto rámce vyšší aktivity. Podle „Hlavního cíle 2010“ je úkolem disponovat integrovanými silami založenými na zesíleném pěším praporu (1500 vojáků), které budou schopny zahájit operaci na souši do deseti dnů od rozhodnutí Evropské unie k zahájení operace. Bojové skupiny mohou být zasazeny do vzdálenosti několika tisíc kilometrů, být zabezpečeny na třicet dnů a setrvat na místě po 120 dnů. Bojové skupiny jsou založeny na principu mnohonárodnosti. Nyní je vytvořeno 13 bojových skupin s účastí téměř všech členských států a nejméně jednoho nečlenského státu.

Vojenský štáb EU bude i nadále hrát klíčovou úlohu při upřesňování koncepce těchto sil. Od ledna 2005 měla EU minimálně jednu evropskou bojovou skupinu v pohotovosti. Lhůty pohotovosti jsou ve většině případů šest měsíců. Cílem je mít od roku 2007 v pohotovosti dvě bojové skupiny a schopnost zajistit samostatně nebo současně dvě operace.

Bojové skupiny a jiné síly rychlé reakce, které byly vytvořeny na základě „Hlavního cíle 2010“, se mohou stát důležitým prostředkem pro interoperabilitu mezi členskými státy samotnými, stejně jako vytváření možností strategické přepravy. Aby bylo možno vyřešit problémy spojené s operacemi sil rychlé reakce, musí Evropská unie zjednodušit plánování a rozhodování. vojenský štáb EU bude přitom hrát důležitou úlohu.

Vyšší soudržnost

Velké množství nástrojů pro řešení krizí, které má Evropská unie k dispozici, ji odlišuje od všech jiných mezinárodních organizací.

Z vojenského hlediska je účelné poznamenat, že všechna ohrožení uvažovaná v bezpečnostní strategii mají také civilní aspekty. Integrovaný přístup Evropské unie se vyvíjel postupně. Civilní a vojenská spolupráce v Bosně-Hercegovině je toho pouze jedním příkladem. Také civilní „Hlavní cíl 2008“ se vyvíjel v úzké spolupráci s úsilím o splnění vojenských požadavků „Hlavního cíle 2010“.

Avšak je nezbytné další úsilí pro dosažení vyšší soudržnosti. Významný krok byl vykonán zřízením civilně-vojenského oddělení ve vojenském štábu EU, jež je určeno pro rozšíření evropských plánovacích možností pro řešení krizí. Proto také mandát evropské bezpečnostní a obranné politiky na předsednictví zahrnuje soustavnou práci ke zvýšení soudržnosti úsilí EU prostřednictvím společných civilně-vojenských operačních možností.

Pokud jde o řízení autonomních vojenských operací Evropské unie, hlavním prostředkem budou národní velitelství, která mohou být mnohonárodní pro účely řízení operací vedených Evropskou unií. Přesto za určitých podmínek, zvláště když je požadována společná civilně-vojenská akce a nebylo stanoveno žádné národní velitelství, může civilně-vojenské velitelství vojenského štábu EU vytvořit možnost pro plánování a řízení operací. To by zahrnovalo zřízení operačního střediska.

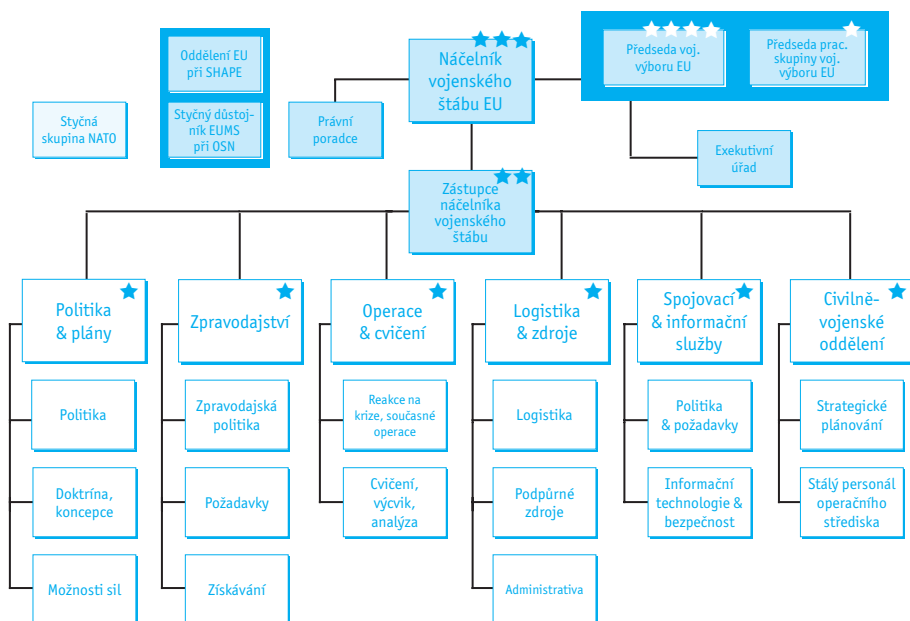
Spolupráce s partnery

Evropská unie a NATO spolu spolupracovaly vždy, hlavně v oblastech operací a možností. Bude zřízeno oddělení EU při vrchním velitelství spojeneckých sil v Evropě (SHAPE - Supreme

Headquarters Allied Powers Europe). Při vojenském štábu EU působí styčná skupina SHAPE. Bude vytvořena styčná skupina NATO při vojenském štábu EU. Plánovači vojenského štábu EU spolu s členskými státy podporují svoje protějšky v Africké unii.

Vojenský štáb EU – jako součást generálního sekretariátu – navázal vztahy s odborem OSN pro mírové operace (DPKO - Department of Peacekeeping Operations). Dvakrát ročně společný řídicí výbor EU/OSN projednává otázky společného zájmu a rozhoduje o budoucí spolupráci.

Bude zřízena funkce styčného důstojníka vojenského štábu EU při OSN pro další zdokonalení spolupráce mezi vojenskými orgány obou organizací. Vojenský štáb Evropské unie jako jediný stálý integrovaný vojenský orgán EU je její základní vojenskou součástí.

Obr.: Vojenský štáb Evropské unie

Některé anglické termíny:

náčelník vojenského štábu EU	DIRECTOR GENERAL EUMS
zástupce náčelníka vojenského štábu	DEPUTY DIRECTOR GENERAL CHIEF OF STAFF
předseda vojenského výboru EU	CEUMC (Chairman EU Military Committee)
předseda prac. skupiny voj. výboru EU	CEUMCWG (Chairman EU Military Committee Working Group)
oddělení EU při SHAPE	EU CELL at SHAPE
styčná skupina NATO	NATO LIAISON TEAM
styčný důstojník EUMS při OSN	EUMS UN LIAISON OFFICER
právní poradce	LEGAL ADVISOR
civilně-vojenské oddělení	CIVIL-MILITARY CELL